

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Ochrona prawna przed dyskryminacją osób z niepełnosprawnościami

Piotr Kowalski

dr Monika Zima-Parjaszewska

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI

O PRAWACH OSÓB

Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Plan prezentacji

1. Dyskryminacja, czyli co? – o rodzajach dyskryminacji
2. Dlaczego art. 32 Konstytucji nie jest wystarczającą podstawą ochrony przed dyskryminacją osób z niepełnosprawnościami?
3. Standard ochrony przed dyskryminacją z art. 5 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami
4. Polska rzeczywistość
5. Wnioski ze Społecznego Raportu Alternatywnego

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI

O PRAWACH OSÓB

Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Ableizm w Polsce?

Ableizm (*ableism, disableism, handicapism*), czyli przekonania, że niepełnosprawność jest czymś negatywnym, co w miarę możliwości powinno być leczone, naprawiane lub eliminowane.

Wszystkie te przekonania zmierzają do **nierównego traktowania osób z niepełnosprawnościami.**

RAPORT
Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Rodzaje dyskryminacji

- Dyskryminacja bezpośrednia
- Dyskryminacja pośrednia
- Molestowanie
- Molestowanie seksualne
- Zachęcanie do dyskryminacji
- Dyskryminacja przez asocjację
- Dyskryminacja wielokrotna
- Dyskryminacja poprzez odmowę racjonalnych dostosowań

RAPORT
Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Konstytucyjny status osoby z niepełnosprawnością

Art. 32 Konstytucji - równość

Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI

O PRAWACH OSÓB

Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

*Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 32 wyraża prawo do równego traktowania, ale że prawo to ma wymiar ograniczony. **Trybunał – uznając prawo do równego traktowania za konstytucyjne prawo jednostki – podkreślił, że „ma ono charakter niejako prawa ‘drugiego stopnia’ (‘metaprawa’), tzn. przysługuje ono w związku z konkretnymi normami prawnymi lub innymi działaniami organów władzy publicznej, a nie w oderwaniu od nich – niejako ‘samoistnie’***

Postanowienie TK z dnia 24 października 2001, sygn. SK 10/01

RAPORT
Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami

Celem Konwencji jest:

1. popieranie, ochrona i zapewnienie **pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności** przez wszystkie osoby z niepełnosprawnościami oraz
2. popieranie poszanowania ich **przyrodzonej godności**

Dyskryminacja według Konwencji

Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność oznacza jakiegokolwiek:

- różnicowanie,
- wykluczanie
- lub ograniczanie **ze względu na niepełnosprawność**, którego **celem lub skutkiem** jest naruszenie lub zniweczenie:
 - uznania,
 - korzystania z
 - lub wykonywania wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności w dziedzinie polityki, gospodarki, społecznej, kulturalnej, obywatelskiej lub w jakiegokolwiek innej, na zasadzie równości z innymi osobami.

Obejmuje to wszelkie przejawy dyskryminacji, w tym odmowę racjonalnego dostosowania.

RAPORT
Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Racjonalne dostosowanie (usprawnienie)

Racjonalne dostosowanie oznacza:

1. **konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania,**
2. nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia,
3. **jeśli jest to potrzebne** w konkretnym przypadku,
4. w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami **możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania** na zasadzie równości z innymi osobami.

Art. 5 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami

- Art. 5 KPON na charakter horyzontalny, od jego pełnego wdrożenia uzależniona jest realizacja i korzystanie z wszystkich innych wolności i praw przez osoby z niepełnosprawnościami.
- Zasada równości została również wyodrębniona w Preambule do Konwencji oraz wśród najważniejszych jej zasad.
- **Na podstawie art. 5 KPON osoba z niepełnosprawnością:**
 - jest uprawniona bez jakiejkolwiek dyskryminacji, do jednakowej ochrony prawnej;
 - jest uprawniona do jednakowych korzyści wynikających z prawa;
 - ma zagwarantowaną przez państwo jednakową dla wszystkich i skuteczną ochronę przed dyskryminacją z jakichkolwiek względów;
 - powinna mieć zapewnione racjonalne dostosowania.

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI

O PRAWACH OSÓB

Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Rzeczywistość

- Niestety, poza sferą zatrudnienia, brak jest przepisów chroniących przed dyskryminacją.
- Przepisy kodeksu pracy w rozdziale IIa „Równe traktowanie w zatrudnieniu” zakazują dyskryminacji m in. ze względu na niepełnosprawność, wprowadzając definicje dyskryminacji bezpośredniej, pośredniej, molestowania, molestowania seksualnego, zachęcania do dyskryminacji oraz wyjątki od niej.
- **Poza kodeksem pracy brak jest w Polsce uregulowań wskazujących na zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.**

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI

O PRAWACH OSÓB

Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Rzeczywistość

- Brak ustawodawstwa antydyskryminacyjnego gwarantującego jednakową i skuteczną ochronę osób z niepełnosprawnościami przed dyskryminacją
- Brak definicji dyskryminacji przez asocjację i dyskryminacji wielokrotnej
- Brak definicji racjonalnych dostosowań (usprawnień) dla osoby z niepełnosprawnością w każdej sferze życia
- Brak kompetencji Organu ds. równego traktowania do podejmowania spraw między podmiotami prywatnymi

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Wnioski ze Społecznego Raportu Alternatywnego

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Więcej informacji i kontakt

	raport@konwencja.org
	https://www.facebook.com/raportalternatywny
	http://konwencja.org/

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Przegląd

1. Resortowość
2. System orzecznictwa
3. Dysproporcje miasto/wieś
4. Kryterium dochodowe w doborze wsparcia

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Resortowość

- Umocowanie Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (sekretarz stanu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej) nie pozwalające na koordynację wszystkich ośrodków decyzyjnych
- Brak jednolitej, holistycznej polityki (z uwzględnieniem wszystkich aspektów życia)
- Dominujące strategie o charakterze interwencyjnym, niekiedy kompensacyjnym
- Bazowanie na zapisach z ustawy o rehabilitacji i zatrudnieniu także w innych aktach prawnych (niekiedy nieadekwatnie do dziedzin, które regulują)

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

System orzecznictwa

- Obecnie bazujący głównie na ograniczeniach osoby, a nie zakresie wsparcia i uprawnieniach
- Brak prawa antydyskryminacyjnego z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami
- Sugerowane ujednolicenie wszystkich ustaw związanych z orzecznictwem do jednej **ustawy o orzecznictwie o niepełnosprawności oraz instrumentach wsparcia osób z niepełnosprawnościami**

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Dysproporcje miasto/wieś

- Ograniczony dostęp osób z niepełnosprawnościami, w tym dzieci, a także ich rodzin do specjalistycznego wsparcia i odpowiedniej informacji
- Ograniczony dostęp do wsparcia pozainstytucjonalnego ze strony organizacji pozarządowych

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Dysproporcje miasto/wieś

- Transport publiczny
- Dostęp do służby zdrowia
- Kultura, sport, rekreacja
- Pułapka świadczeniowa i brak pracy
- Dostęp do porad prawnych
- Edukacja włączająca
- Usługi asystenckie
- rehabilitacja

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Kryterium finansowe

- Usługi asystenckie (tzw. asystent rodziny) przyznawane przy uwzględnieniu kryterium dochodowego
- Podczas obliczania dochodu osoby z niepełnosprawnością i jej rodziny nie uwzględniane wyższe koszty życia związane ze specyficznymi potrzebami (leki, sprzęt wspomagający, rehabilitacja)

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Przykłady dyskryminacji

- Słaba dostępność transportu
- Ubezważnowolnienie zamiast wspierania
- Brak lub niewystarczająca ilość usług dostępowych w mediach
- Brak uregulowań dotyczących AAC oraz tekstu łatwego do czytania
- Ograniczenia w dostępności architektonicznej
- Utrudnienia w procesie adopcyjnym dla osób z niepełnosprawnościami
- Brak edukacji dwujęzycznej
- Ograniczenie prawa do zawarcia małżeństwa
- Problemy w dostępie do edukacji włączającej

RAPORT

Z REALIZACJI KONWENCJI
O PRAWACH OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Dziękujemy za uwagę!

